

Beleidskader

Elektronische Controle bij minderjarigen

Aanzet methodische onderbouwing en richtlijnen uitvoering

Jeugdstrafrechterketen

November 2012

Colofon

Uitgave

Jeugdzorg Nederland

Postbus 85011, 3508 AA Utrecht

www.jeugdzorgnederland.nl

Tekst en concept

Barbara Spoel, senior adviseur, Transfergroep Rotterdam

Respondenten

Bureau Jeugdzorg Friesland: Edwin Teeken en Jan Wolfard (jeugdreclasseringswerkers), Lutske de Vries (gedragwetenschapper)

Bureau Jeugdzorg Utrecht: SoumayaM'Ghaouch (jeugdreclasseringswerker), Ali Leijenhorst (gedragwetenschapper), Rob Spaan (teamleider)

Bureau Jeugdzorg Zuid-Holland (Alphen aan de Rijn): Erik Meiland en Willem Thijssen (jeugdreclasseringswerkers), Ellie de Mooij (gedragwetenschapper), Ray David (teamleider)

Landelijk Bureau Raad voor de Kinderbescherming: Ina Bosch, adviseur beleid

Reclassering Nederland: Jos ter Voert (landelijk projectleider elektronische controle Reclassering Nederland), Michiel van der Veen (Significant, projectleider elektronische controle Reclassering Nederland)

Openbaar Ministerie: Linda Dubbelman, landelijk jeugdofficier

Kinderrechter: Jolande Calkoen

Subsidiegever

Ministerie van Justitie

Contact

Marius van der Klei, projectleider Jeugdzorg Nederland

marius.vanderklei@jeugdzorgnederland.nl

Utrecht, november 2012

Inhoudsopgave

1. Inleiding	p. 4
2. Plaatsbepaling van elektronische controle: wat is het?	p.6
2.1 Begripsbepaling	p.6
2.2 Het instrument	p.8
3. Methodische onderbouwing van elektronische controle: wat werkt?	p.10
3.1 Doelgroep	p.10
3.1.1 Selectiecriteria	p.10
3.1.2 Aandachtspunten	p.15
3.2 Voor- en nadelen	p.17
3.2.1 Voordelen	p.17
3.2.2 Nadelen	p.19
3.3 Strafrechtelijke varianten	p.20
4. Praktische toepassing van elektronische controle: hoe wordt gewerkt?	p.23
4.1 Primair proces	p.23
4.2 Afwegingen	p.25
4.3 Uitvoeringstoets	p.26
4.3.1 Instemming jongere/ouders	p.26
4.3.2 Het weekschema	p.27
4.4 Advies	p.28
4.5 Uitvoering	p.29
4.5.1 Controle	p.29
4.5.2 Begeleiding	p.30
4.5.3 Beëindigen elektronische controle	p.31
Literatuurverwijzingen	p.33

1 Inleiding

Op beperkte schaal wordt in een aantal regio's elektronische controle ingezet bij minderjarige verdachten/daders.¹ De verwachting bestaat echter dat elektronische controle de komende jaren een meer prominente plaats gaat innemen binnen de jeugdstrafrechtketen. Onder invloed van diverse ontwikkelingen, waarbij het adolescentenstrafrecht een belangrijke plaats inneemt, is daarmee sprake van verscherping van de toezichtpraktijk van de jeugdreclassering. Elektronische controle wordt in het adolescentenstrafrecht gekoppeld aan de veiligheid van de samenleving. Daarbij blijft echter het strafdoel speciale preventie voorop staan, dat is gericht op het voorkomen van individuele recidive bij de jongere/jongvolwassenen door een koppeling van sancties aan resocialisatie, het stimuleren van de ontwikkeling en andere pedagogische aspecten.²

Elektronische controle is een instrument dat vooral in de praktijk van de volwassenenreclassering is ontstaan en ontwikkeld, vanaf 1995 wordt door Reclassering Nederland elektronisch toezicht toegepast.³ De inrichting ervan, en dat geldt ook voor de jeugdreclassering, vindt nu nog vooral op casusniveau plaats waardoor sprake is van grote diversiteit. Toepassing van elektronische controle op grotere schaal vraagt om een methodische onderbouwing, omeen juridisch meer doortimmerde uitwerking en om meer standaardisatie in verband met de beheersbaarheid, hoewel maatwerk daarbij essentieel blijft. Voor de jeugdreclassering geldt dat afspraken die binnen de volwassenenreclassering rond elektronische controle zijn gemaakt, niet een op een kunnen worden omgezet naar toepassing van elektronische controle bij jeugdigen. Er wordt vooral ook om een reflectie gevraagd op de vraag onder welke voorwaarden elektronische controle een toegevoegde waarde kan leveren aan de specifieke pedagogische insteek van het jeugdstrafrecht.

Voorliggend beleidskader geeft een aanzet tot een methodische onderbouwing van de toepassing van elektronische controle binnen de jeugdstrafrechtketen, waarbij de vraag naar de pedagogische meerwaarde voorop staat. Tevens worden richtlijnen voor de uitvoering gegeven. Met nadruk is dit beleidskader een *aanzet* tot een methodische onderbouwing van de toepassing van elektronische controle binnen de jeugdstrafrechtketen en worden er *richtlijnen* gegeven voor de uitvoering. De werking van elektronische controle is namelijk vooral gestoeld op verwachtingen en aannames en er bestaan meer vragen dan antwoorden.⁴ Bovendien is het meeste onderzoek naar elektronische controle gedaan onder volwassen verdachten/daders. Onderzoek onder minderjarigen betrof vaak zulke kleine groepen dat de resultaten niet generaliseerbaar zijn. Dit beleidskader geeft hopelijk

¹In Friesland en in Groningen wordt elektronische controle al geruimere tijd ingezet bij minderjarigen, in overige regio's wordt elektronische controle steeds meer toegepast.

²*Wetsvoorstel en memorie van toelichting adolescentenstrafrecht*(2011), p.43: 'De hier voorgestelde maatregelen versterken het beveiligingskarakter en ondersteunen de deelname aan de behandeling van de adolescent. Met de meer gerichte vormen van vrijheidsbeperking, kan een voortdurende vrijheidsbeneming worden voorkomen. De wijzigingen dragen zo tenslotte verder bij aan de verwezenlijking van het in het IVRK neergelegde uitgangspunt dat vrijheidsbeneming van jeugdigen slechts als uiterste maatregel voor een zo kort mogelijke duur wordt toegepast'.

³De *Aanwijzing Elektronisch Toezicht*(2010) van het Openbaar Ministerie is expliciet gericht op de toepassing van elektronische middelen bij volwassenen. In de passage die is gewijd aan vordering van elektronisch toezicht bij minderjarigen wordt gewezen op de noodzaak van beleidsafspraken op arrondissementaal niveau hieromtrent.

⁴Zie Nellis (2009).

aanleiding voor debat over de pedagogische meerwaarde en de vormgeving van elektronische controle binnen de jeugdstrafrechtketen.

Belangrijk voor de totstandkoming van dit beleidskader zijn gesprekken met betrokkenen bij de uitvoering van elektronische controle van Bureau Jeugdzorg, van Reclassering Nederland, van het Landelijk Bureau van de Raad voor de Kinderbescherming en van het Openbaar Ministerie en vervolgens hun reacties op het concept van voorliggende handreiking.⁵Tevens is het concept tweemaal besproken met een delegatie van het Landelijk Overleg Jeugdcriminaliteit. Verder is gebruikt gemaakt van diverse schriftelijke bronnen⁶

Dit beleidskader start met een verkenning van wat elektronische controle precies is, in algemene zin en als technisch instrument. Dan volgt de aanzet tot de methodische onderbouwing: bij welke toepassing kan elektronische controle een meerwaarde hebben voor het jeugdstrafrecht, welke voor- en nadelen kent elektronische controle, en bij welke strafrechtelijke varianten en begeleidingsvormen van de jeugdreclassering sluit elektronische controle aan? Daarna wordt ingegaan op de inrichting van de uitvoeringspraktijk waarbinnen elektronische controle wordt toegepast. Behandeld worden het primaire proces, afwegingen, uitvoeringstoets, advies en uitvoering.

⁵De namen van de geïnterviewden zijn terug te vinden in het colofon.

⁶Zie de literatuurverwijzingen achterin het beleidskader.

2 Plaatsbepaling van elektronische controle: wat is het?

In dit hoofdstuk worden de algemene definitie en de technische omschrijving van elektronische controle uitgewerkt.

2.1 Begripsbepaling

Elektronische controle is de verzamelnaam voor elektronische instrumenten die met behulp van technologie op afstand, altijd in combinatie met begeleiding door de (jeugd)reclassering, de vrijheidsbeperkende bijzondere voorwaarden ondersteunen en controleren.⁷ Elektronische controle is binnen het jeugdstrafrecht een hulpmiddel om te controleren of de jongere een locatiegebod of een locatieverbod, dat binnen de bijzondere voorwaarden van een schorsing of een voorwaardelijke straf valt, naleeft.

De meest gebruikte variant van elektronische controle, en dat geldt zeker voor het jeugdstrafrecht, is het locatiegebod waarbij de verdachte/dader gedurende een vast te stellen periode, doorgaans de avond en nacht, per etmaal thuis is. Daarnaast bestaat het locatieverbod, waarbij de verdachte/dader gedurende een bepaalde periode niet op bepaalde plekken, de risicozones, mag komen. Voorbeelden van een locatieverbod zijn een straatverbod en een stadionverbod. Bij het locatieverbod kan bescherming van het slachtoffer een grote rol spelen. De verdachte/dader mag niet in de buurt van het slachtoffer of mogelijke nieuwe slachtoffers komen. Het locatieverbod wordt tot nu toe binnen het jeugdstrafrecht veel minder toegepast dan het locatiegebod. Hierbij moet de kanttekening worden gemaakt dat elektronische controle geen vorm van elektronische detentie is om de indruk van schijnveiligheid weg te nemen.

De controle bij het locatiegebod betreft de verplichte aanwezigheid van de verdachte/dader op een bepaalde plek, meestal de woning, gedurende bepaalde tijden. De controle bij het locatieverbod betreft de verplichte afwezigheid van de verdachte/dader op een bepaalde locatie. Zowel bij een locatiegebod als bij een locatieverbod wordt de verdachte/dader èn gecontroleerd èn ingeperkt. De controle en inperking betreft alleen de fysieke aan- en afwezigheid in ruimte en tijd. Wat de verdachte/dader doet, met wie hij samen is of wat hij denkt en, bij locatiegebod, waar hij zich precies binnen de locatie bevindt, worden niet geregistreerd. Elektronische controle gaat puur om controle op 'beingthere/notbeingthere'. Elektronische controle is verder geen bewakingsmiddel en ook geen straf. Anders dan in detentie is de dader/verdachte niet ingesloten door muren en kan hij in principe te allen tijde ontsnappen. Nellis (2009) definieert 'electronical monitoring' als een tijdelijke beperking op het plegen van delicten. Tijd en/of ruimte worden gedeeltelijk gereguleerd, waarbij de

⁷In Nederland worden de termen elektronische controle en elektronisch toezicht naast elkaar gebruikt. Elektronisch toezicht wordt sinds 2009 in het programma *Redesign Toezicht* door de volwassenenreclassering aangeduid als elektronische controle. De wetgever spreekt echter nog altijd van elektronisch toezicht. In dit beleidskader wordt gesproken van elektronische controle: ook binnen de jeugdstrafrechtketen wordt deze term gebruikt.

fijnmazigheid waarmee een en ander is ingeperkt kan variëren, evenals de mate waarin controle wordt uitgeoefend.

Binnen de volwassenenreclassering wordt elektronische controle expliciet gekoppeld aan het risicomanagement en de toezichtfunctie bij voorwaardelijke sancties met bijzondere voorwaarden. Elektronische controle bij de volwassenenreclassering wordt in eerste instantie ingezet als controlemiddel. Bij de volwassenenreclassering wordt elektronische controle ingericht met bloktijden waarbinnen het actieve toezicht plaatsvindt. Tijdens het actieve toezicht wordt bij overtredingen meteen ingegrepen. Buiten de bloktijden vindt retrospectief toezicht plaats.

In het jeugdstrafrecht wordt elektronische controle vooral een hulpmiddel bij de begeleiding en veel minder een controlemiddel zoals commune strafrecht. Er vindt actief toezicht plaats maar er wordt niet gewerkt met bloktijden. Er wordt in principe achteraf gereageerd op overtredingen. Het jeugdstrafrecht vraagt vanwege de pedagogische invalshoek om een meer flexibele inzet van elektronische controle. De jongere moet in staat worden gesteld om het gewenste prosociale gedrag te leren met vallen en opstaan. De jongere bevindt zich nog in een ontwikkelingsproces en er ligt, in het verlengde van de in het jeugdstrafrecht opgenomen verminderde verwijtbaarheid en aansprakelijkheid, veel minder de nadruk op de eigen verantwoordelijkheid. Niet vergelding staat voorop, zoals het geval is bij het algemene strafrecht, maar heropvoeding en het voorkomen van recidive. De opvoedingssituatie en de ontwikkelingsfase van de jongere worden meegewogen bij het bepalen van de strafmaat. De in te zetten sancties en maatregelen en ook elektronische controle moeten bijdragen aan een gedragsverandering en aan terugkeer van de jongere in de maatschappij.⁸

Intermezzo

Wat doet elektronische controle anders dan andere vormen van controle? Nellis (2009) stelt dat er nauwelijks onderzoek is gedaan of en hoe elektronische controle afschrikt van het plegen van delicten, hoe het de vrijheid beperkt en hoe het is te vergelijken met detentie. Onderzoek naar de belevingen van diegenen die elektronisch worden gecontroleerd, is vooral gericht op de dagelijkse problemen die dit met zich meebrengt en niet zozeer op het uiteindelijk effect. Of en hoe cognities worden beïnvloed door elektronische controle is niet onderzocht, onbekend is of er cognitieve veranderingen teweeg worden gebracht. Niet bewezen is dat de attitude op de lange termijn verandert. Wel kan elektronische controle bijkomstige effecten hebben als ‘tweemaal nadenken’, afzien van deelname aan criminele activiteiten en intern gemotiveerd raken. Verder zou de tijd die men bij het locatiegebod thuis doorbrengt gelegenheid geven om te gaan reflecteren op het eigen gedrag. Ook zijn er aanwijzingen dat het dragen van een enkelband voortdurend ‘tastbaar’ herinnert aan de status van onder toezicht staan, wat een stimulans zou zijn tot zich houden aan de voorwaarden. Maar eveneens is bekend dat veel dragers snel wennen aan de enkelband en deze vervolgens nauwelijks meer opmerken. Verder zou het zich bewust zijn van de kans dat overtredingen aan het licht komen bijzonder groot is bij elektronische controle, dragers van de enkelband zodanig afschrikken vanwege de consequenties, dat zij zich houden aan de vastgestelde afspraken. Aldus is elektronische controle een stevige stok achter de deur. Andere redenen om niet in de fout te gaan zijn bijvoorbeeld de banden met de familie, het gevoel van vrijheid en niet gedetineerd willen zijn. Maar of dit alles puur aan elektronische controle kan worden toegeschreven

⁸Zie Ministerie van Justitie, Raad voor de Kinderbescherming, Landelijk Bureau (2011), p.12

is discutabel. De controle vond in bovenstaande voorbeelden altijd plaats in combinatie met begeleiding.⁹

2.2 Het instrument

Elektronische controle kent verschillende vormen van technologische ondersteuning: de enkelband en de GPS-enkelband(Global Positioning System). De jeugdreclassering betreft de technische middelen bij een beveiligingsbedrijf (de provider).

De enkelband werkt via radiogolven (Radio Frequency Identification Device), wordt toegepast bij een locatiegebod, kan slechts de aan-/afwezigheid op één locatie registreren en is een statisch middel. Op de locatie, doorgaans de woning, waar de jongere zich gedurende een vastgesteld aantal uren per etmaal moet bevinden, wordt de thuisunit (de ontvanger) geplaatst. De thuisunit ontvangt signalen van de enkelband (de zender) en staat 24/7 in verbinding met de meldkamer van de provider waar wordt geregistreerd of de jongere op de aangegeven tijden thuis is. De tijd die een jongere verplicht thuis moet doorbrengen is in het weekend door het ontbreken van dagactiviteiten meestal langer dan doordeweeks. Om een thuisunit te plaatsen moet een woning over elektriciteit beschikken. Een vaste telefoonaansluiting is niet nodig omdat in de thuisunit GSM-apparatuur aanwezig is. Bij het plaatsen van de thuisunit en het aanbrengen van de enkelband bij de jongere dienen zowel de jeugdreclassering als de provider aanwezig te zijn. De provider controleert daarbij het hele huis op technische (on)mogelijkheden. Belangrijk daarbij is het meten van het bereik. De plaats waar de thuisunit in de woning wordt geïnstalleerd, wordt overlegd met de ouders en de jongere. Men vindt over het doorgaans prettig als deze aan het zicht wordt onttrokken, maar dit moet wel praktisch en technisch mogelijk zijn. De ruimte die tot de locatie wordt gerekend is in ieder geval de woning, maar, indien dat geen risico's oplevert, soms ook het balkon of de tuin.

De GPS-enkelband wordt toegepast indien sprake is van een of meer geboden locaties of een of meer verboden locaties. Anders dan de enkelband is de GPS-enkelband een dynamisch middel. De jongere draagt wanneer hij het huis uit gaat naast de GPS-enkelband een losse unit bij zich. In de losse unit is vastgelegd op welke locatie en soms meerdere locaties de jongere niet mag komen of wel moet zijn. Tot op vijf meter nauwkeurig kan worden bepaald waar de jongere zich bevindt of heeft bevonden. De losse unit legt contact met satellieten en staat in verband met de meldkamer.

Zowel bij de enkelband als bij de GPS-enkelband ontvangt de jeugdreclassering overzichten van aan/afwezigheid van de jongere op de vastgestelde locaties/tijden. Bij de enkelband kan op de overzichten worden afgelezen op welk tijdstip de jongere van huis vertrok of thuiskwam. Bij de GPS-enkelband kan op een plattegrond worden afgelezen waar de jongere zich buitenshuis heeft bevonden op welk tijdstip. Daartoe moet wel expliciet in het vonnis worden opgenomen dat deze gegevens mogen worden afgelezen. Als alleen in het vonnis staat dat een jongere niet op een bepaalde locatie mag komen, mag de route die een jongere aflegt, ook al zijn deze gegevens bekend, niet worden afgelezen. In dat geval kan alleen worden vastgesteld of de jongere zich wel/niet op de verboden locatie heeft bevonden.

⁹Zie Nellis (2009)

De instrumenten op zich hebben een hoge mate van betrouwbaarheid en 'liegen' nauwelijks. Toch kan het voorkomen dat een instrument onjuiste informatie geeft door een technisch mankement, bijvoorbeeld omdat de batterijen leeg zijn of omdat er een slechte ontvangst of geen bereik is, zoals kan voorkomen bij de GPS-enkelband in de trein of in de metro. De instrumenten zijn waterbestendig, maar in beperktere mate schokbestendig. Het dragen van een enkelband maakt deelname aan contactsporten onmogelijk. Overigens kan een jongere zelf wanneer hij kwaad wil de enkelband of GPS-enkelband doorknippen.

In principe zijn de mogelijkheden van de techniek eindeloos, van belang is dat men zich steeds afvraagt: wat willen we methodisch precies met elektronische controle?

3 Methodische onderbouwing van elektronische controle: wat werkt?

In dit hoofdstuk worden de selectiecriteria voor de inzet van elektronische controle bij jongeren uitgewerkt, evenals de voor- en nadelen van elektronische controle voor de jongere, de ouders en de jeugdreclassering. Ook aandachtspunten die mogelijke contra-indicaties bevatten worden behandeld. Tenslotte wordt ingegaan op de strafrechtelijke varianten waarin elektronische controle kan worden opgelegd.

Elektronische controle in het jeugdstrafrecht is tot nu toe voornamelijk toegepast bij Harde Kern jongeren. De voorlopige aanname is dan ook dat met name bij deze doelgroep elektronische controle een meerwaarde heeft. De What Works beginselen zijn in eerste instantie op deze doelgroep getoetst.

3.1 Doelgroep

3.1.1 Selectiecriteria

In het onderstaande worden selectiecriteria voor de inzet van elektronische controle bij jongeren uitgewerkt. Van deze selectiecriteria wordt enerzijds verondersteld dat deze elektronische controle in combinatie met begeleiding rechtvaardigen als hulpmiddel bij de controlefunctie van de jeugdreclassering. Tevens wordt verwacht dat, met het oog op een positieve ontwikkeling en participatie in de samenleving, jongeren die aan deze selectiecriteria voldoen baat kunnen hebben bij begeleiding van de jeugdreclassering die samenhangt met en wordt ondersteund door elektronische controle.

Allereerst wordt elektronische controle gehouden tegen het licht van de eerste drie What Works beginselen: het risicobeginsel, het behoeftebeginsel en het responsiviteitsbeginsel. Deze eerste drie beginselen hebben vooral betrekking op risicotaxatie en assessment en worden ook wel aangeduid met het Risk-Need-Responsivity (RNT)-model. Bewezen is dat strafrechtelijke interventies het meest effectief zijn als vorm en intensiteit van de begeleiding worden afgestemd op de What Works beginselen.

Na een weergave van selectiecriteria afgeleid van de eerste drie What Works beginselen volgen nog enkele andere selectiecriteria. Vervolgens worden aandachtspunten genoemd die mogelijk een contra-indicatie kunnen zijn voor de toepassing van elektronische controle. Elektronische controle is, met uitzondering van detentie, een uiterst middel.

What Works beginselen

- *Het risicobeginsel*

Volgens het risicobeginsel wordt de duur en intensiteit van de interventie afgestemd op het recidiverisico en de mate waarin controle plaatsvindt op de kans op schade.

Om te voorkomen dat de jongere recidiveert en/of schade veroorzaakt, wordt in samenhang met de hoogte van het risico altijd een systeem van controle rond de jongere gebouwd. Elektronische controle is bij uitstek een middel ter ondersteuning van het risicomanagement door de jeugdreclassering voor jongeren met een gemiddeld tot hoog (verhoogd) recidiverisico en een verhoogde kans op het veroorzaken van schade. De zwaarte van de doelgroep vraagt om en rechtvaardigt een zwaar middel als elektronische controle om het risicomanagement vorm te geven. Voor de doelgroep die te 'licht' is voor een intramurale setting, maar toch stevig gecontroleerd moet worden, biedt elektronische controle een mogelijkheid.

- Verhoogde recidivekans

Het betreft in principe jongeren met een forse delictgeschiedenis met over het algemeen zware delicten. De begeleiding door de jeugdreclassering moet zodanig zijn ingericht dat de kans op recidive op de korte en de lange termijn zo klein mogelijk wordt. Elektronische controle kan daarbij, in samenhang met het weekschema, voor een goed controleerbare structuur zorgen waarbij de gelegenheid om een delict te plegen wordt gereduceerd. Uit onderzoek gebleken dat daders/verdachten met een hoog recidiverisico goed reageren op elektronische controle. Daarbij is altijd sprake van elektronische controle in combinatie met begeleiding/behandeling. Bewezen is dat hoe hoger de recidivekans is, hoe intensiever de jongere begeleid moet worden. De begeleiding moet een hoge frequentie hebben, langdurig zijn en diepgaand. Nu is elektronische controle op zich geen interventie, maar de jeugdreclassering koppelt aan de zeer intensieve controle die met elektronische controle gepaard gaat zeer frequente contactmomenten waarin begeleiding plaatsvindt. De jeugdreclassering zit er dus bovenop. Deze intensieve controle wordt dus gekoppeld aan een intensieve begeleiding gedurende de eerste maanden. En dat werkt alleen maar bij verhoogd recidiverisico.

- Kans op ernstige schade

De doelgroep van elektronische controle kent verder, in samenhang met de delicten die zij hebben gepleegd, veelal een hoge kans op het veroorzaken van schade aan anderen wanneer zij recidiveren. Het type delicten rechtvaardigt in dat geval de intensieve controle die samengaat met elektronische controle. Tevens kan er sprake zijn van een hoge kans op schade aan het traject, zoals het niet nakomen van afspraken en het negeren van voorwaarden. Voor deze jongeren kan elektronische controle bovenop het weekschema net iets effectiever uitpakken dan een weekschema 'sec'. Elektronische controle werkt in alle genoemde situaties ook beschermend voor de jongere en heeft aldus een pedagogische meerwaarde.

Het risicobeginsel is een zwaarwegend instroomcriterium waaraan de andere selectiecriteria ondergeschikt zijn. De jongeren bij wie elektronische controle wordt opgelegd behoren bijna altijd tot de groep met een verhoogd recidive risico in combinatie met een hoge kans op schade aan anderen. Soms is er sprake van alleen een hoge kans op recidive in combinatie met een hoge kans op schade aan het traject, zonder dat de jongere een gevaar vormt voor de samenleving.

➤ *Behoeftebeginsel*

Volgens het behoeftebeginsel dient een interventie gericht te zijn op de criminogene behoeften. Dit zijn de dynamische risicofactoren die direct verband houden met recidive. Door een interventie gericht op deze factoren neemt het risico op recidive af. Om in aanmerking te komen voor elektronische controle moeten de delicten van de jongeren in ieder geval samenhangen met een of meerdere van onderstaande criteria.

- Gebrekkige dagbesteding

Er is sprake van een gebrekkige dagbesteding. De jongere heeft bijvoorbeeld problemen met dagnachtritme, gaat weinig of niet naar school, heeft geen gestructureerde vrijetijdsbesteding of is weinig thuis. Om in aanmerking te komen voor elektronische controle moet het wel mogelijk zijn om in verband met het weekschema voor de jongere dagbesteding of een alternatief dagprogramma te organiseren. Het nog niet hebben van een zinvolle dagbesteding bij aanvang van elektronische controle is dus geen contra-indicatie. Een kanttekening is hier op zijn plaats. Ook jongeren zonder gebrekkige dagbesteding, maar voor wie bijvoorbeeld de avond en de nacht een verhoogd risico op het plegen van delicten met zich meebrengen, komen in aanmerking voor elektronische controle.

- Ontoereikend toezicht door de ouders

Er is sprake van onvoldoende toezicht door de ouders, zij zijn de grip op hun kind kwijtgeraakt. De verwachting moet zijn dat ouders hun gezag terug kunnen krijgen met behulp van elektronische controle.

Elektronische controle kan ook goed uitwerken indien sprake is van:

- Onvoldoende structurerend vermogen

De jongere heeft moeite om structuur aan te brengen of om zich aan structuur en afspraken te houden, bijvoorbeeld door impulsief gedrag.

- Lak hebben aan autoriteit gekoppeld aan personen

Ook voor jongeren die moeite hebben met het accepteren vangezag, zou elektronische controle als 'gedepersonaliseerde autoriteit' mogelijk tot meer volgzzaamheid kunnen leiden.¹⁰

➤ *Responsiviteitsbeginsel*

Volgens het responsiviteitsbeginsel moeten de interventies passen bij de motivatie, leerstijl en (on)mogelijkheden van de jongere en zijn directe omgeving. Interventies moeten zodanig zijn ingericht dat de jongere er ontvankelijk en gevoelig voor is en er positief op reageert. De volgende criteria spelen een rol bij afwegingen voor inzet van elektronische controle in samenhang met het responsiviteitsbeginsel.

- Eerdere begeleiding en verwachte slaagkans elektronische controle

¹⁰Zie Nellis (2009)

Wanneer eerdere begeleiding niet het gewenste resultaat opleverde, bijvoorbeeld omdat de jongere manipuleerde, steeds ontsnapte of zich niet aan de afspraken hield, is het mogelijk dat de jongere wel goed reageert op het strikte kader van elektronische controle en niet weer 'uit de band' springt.

- Structuur

De jongere moet in een structuur passen en daarvan, evenals van controle, kunnen profiteren.

Om elektronische controle te kunnen uitvoeren worden een aantal zaken van de jongere gevraagd waaraan de jongere moet kunnen voldoen. Elektronische controle kan immers alleen maar bestaan in samenspel met de jongere. De jongere moet daarom in aanleg beschikken over motivatie en een aantal capaciteiten. In de uitvoeringspraktijk wordt aangenomen dat de motivatie voor het zich houden aan de structuur en de capaciteiten die daarvoor nodig zijn toenemen gedurende de begeleiding. 'Het gewenste gedrag slijt in' wordt ook wel gezegd. Verondersteld wordt dat elektronische controle dit veranderingsproces bekrachtigt.

- Motivatie

- De jongere moet enigszins gemotiveerd zijn voor elektronische controle, waarbij de externe motivatie 'meedoen omdat ik anders moet zitten' een goede startmotivatie is.
- De jongere moet bereikbaar zijn voor diegenen die de controle uitvoeren.
- De jongeren die in aanmerking komen voor elektronische controle hebben moeite om zich aan afspraken te houden. Maar de inschatting moet wel zijn dat de jongere zich met behulp van elektronische controle uiteindelijk juist wel aan afspraken kan houden.

- Capaciteiten

- De jongere moet het weekschema kunnen lezen en begrijpen en kunnen klok kijken.
- De jongere moet kunnen leren om keuzes te maken.
- De jongere moet zorg kunnen dragen voor de apparatuur. Zeker bij de losse unit bij de GPS-enkelband is dit noodzakelijk, als de jongere naar buiten gaat moet hij de unit niet vergeten mee te nemen

- Ouders

Ook de ouders spelen een belangrijke rol bij de uitvoering van elektronische controle.

- Evenals de jongere moeten de ouders toestemming en instemming verlenen.
- Ouders moeten zelf beschikken over een bepaalde mate van verantwoordelijkheid. Elektronische controle mag hun rol niet overnemen.
- De ouders zijn in staat en bereid om opvoedingsvaardigheden te leren in verband met hun toezichhoudende taak. De verwachting moet zijn dat elektronische controle een bijdrage levert aan de opvoedingsvaardigheden.
- Ouders moeten zorg kunnen dragen voor een voldoende stabiele thuissituatie.

Overigens wordt elektronische controle bij minderjarigen ook toegepast bij jongeren die begeleid wonen.

Overige selectiecriteria

➤ Selectie criterium woning

De woning moet in praktisch en technisch opzicht geschikt zijn voor elektronische controle. Er moet elektriciteit zijn, er mogen geen betalingsachterstanden zijn bij het energiebedrijf en er mogen ook geen betalingsachterstanden zijn bij de verhuurder/de bank (er mag geen sprake zijn van dreigende uithuiszetting).

➤ Selectie criterium leeftijd

Hoewel er experimenten zijn geweest waarin ook jongeren tussen 12 en 16 jaar elektronisch toezicht kregen, is het nu de tendens om jongeren vanaf 15/16 jaar onder elektronisch toezicht te stellen. De volgende argumenten spelen daarbij een rol: de meer belangrijke rol van de ouders bij jongere jongeren en de zwaarte van elektronisch toezicht en de impact daarvan. Elektronische controle is, met uitzondering van detentie, een uiterst middel.

Doelgroepen elektronische controle minderjarigen

Op grond bovenstaande methodische onderbouwing kan worden geconcludeerd dat er drie doelgroepen in aanmerking komen voor elektronische controle. Het betreft doelgroepen waarbij op basis van het LIJ sprake is van een verhoogd risicoprofiel: hoog algemeen recidive risico (ARR) plus hoog/midden risico op geweld tegen personen (RGP). Tevens moet er in het dynamisch risicoprofiel (DRP) sprake zijn van een hoge score op meerdere domeinen

Doelgroep 1 harde kern jongeren die in aanmerking komen voor de Harde Kern aanpak

De eerste doelgroep die in aanmerking komt voor elektronische controle zijn harde kern jongeren die aan alle instroomcriteria voor de doelgroep van de begeleidingsmaatregel Harde Kern van de jeugdreclassering voldoen.¹¹ Volgens het strafrechtelijk instroomcriterium betreft het jongeren die in het peiljaar twee zware delicten hebben gepleegd, waarbij in de jaren ervoor sprake is van drie antecedenten, of jongeren die in het peiljaar ten minste drie zware delicten hebben gepleegd. Bij deze doelgroep is sprake van een hoog risico op recidive en van een hoge kans op schade.

Doelgroep 2 jongeren met een hoog risicoprofiel

¹¹Zie Krechtig (2007), De criteria voor instroom in de HKA. 1 De score op de criminogene factor delictgeschiedenis is hoog ('harde kern'). Het gaat hierbij om ernstige delicten. 2 Naast de delictgeschiedenis is er een hoge score op meerdere andere criminogene factoren. Er is sprake van een antisociale context. Gecombineerd levert dit een hoog recidiverisico en een groot risico op schade. 3 Er is voldoende voorgaande inzet van professionals geweest om te rechtvaardigen dat dit de laatste kans is. 4 De prognose is, dat de HKA de geschikte aanpak is om verbetering tot stand te brengen. 5 De jongere kiest ervoor om aan het traject deel te nemen, gegeven de keuzemogelijkheden die hij krijgt voorgelegd.

Ook bij deze jongeren is evenals de eerste doelgroep sprake van zware delicten en van een hoge kans op schade.

Doelgroep 3 jongeren die veel maar geen zware delicten plegen

De derde doelgroep die in aanmerking komt voor elektronische controle zijn jongeren die niet tot de harde kern jongeren behoren. De delicten die zij plegen zijn minder zwaar en over het algemeen niet gewelddadig. De kans dat zij een gevaar vormen voor anderen is aanzienlijk minder dan bij de eerste twee doelgroepen. Er is dus sprake van een kleine kans op schade. Wel plegen zij veel delicten en is er dus, evenals bij de eerste twee doelgroepen, sprake van een hoge kans op recidive.

Het risicobeginsel is voor bepaling van de doelgroepen die in aanmerking komen voor elektronische controle dus leidend. Voor alle drie de doelgroepen geldt een hoog risico op recidive en voor de eerste twee doelgroepen is daarbij, vanwege de vaak gewelddadige aard van de delicten, ook sprake van een hoge kans op schade. Bij alle drie de doelgroepen kan sprake zijn van veel zorgen rond de ontwikkeling.

Bij de eerste twee doelgroepen heeft elektronische controle een tweeledige functie. Elektronische controle wordt ten eerste ingezet om te voorkomen dat de jongere schade berokkent aan anderen en ten tweede omdat elektronisch controle de jongere structuur en grenzen biedt. Bij de derde doelgroep wordt elektronische controle vooral ingezet vanwege het structurerende en grenzenstellende karakter.

Bij daders/verdachten met een lager recidiverisico kan elektronische controle ook contraproductief werken.

3.1.2 Aandachtspunten

Bij de afwegingen van de inzet van elektronische controle spelen de volgende aandachtspunten, waarvan sommige een contra-indicatie kunnen zijn, een rol.

- *Geen vast woonadres.*
Indien er geen sprake is van een vast woonadres is het onmogelijk om elektronische controle technisch te realiseren.
- *Instabiele en onveilige thuissituatie*
Omdat de jongere bij een locatiegebod een groot deel van een etmaal verplicht thuis is, is een instabiele en onveilige thuissituatie niet wenselijk bij elektronische controle. Ook wanneer het delictgedrag een relatie heeft met de thuissituatie, bijvoorbeeld omdat er criminele activiteiten thuis of vanuit huis plaatsvinden, is sprake van een contra-indicatie.
- *Ouders tonen geen inzet*
Indien ouders niet bereid of niet in staat zijn om passende opvoedingsvaardigheden te leren en de verwachting bestaat dat na afloop van elektronische controle geen opvoedingsvaardigheden zijn toegevoegd, is sprake van een contra-indicatie.

- *Leeftijd jonger dan 16 jaar*

In principe komen jongeren jonger dan 16 jaar niet in aanmerking voor elektronische controle, tenzij de overige selectiecriteria zo zwaar wegen dat elektronische controle is gerechtvaardigd.
- *Ernstige verslaving of ernstige psychische problematiek*

Verslavingsproblematiek of psychiatrische problematiek zijn een contra-indicatie indien deze problematiek zo ernstig is, dat het leven van de jongere erdoor wordt beheerst en de jongere niet aanspreekbaar en begeleidbaar is.
- *Zich niet aan afspraken kunnen/willen houden*

Indien er sterke aanwijzingen zijn dat een jongere, ondanks de ondersteuning met elektronische controle, zich onvoldoende aan de afspraken zal kunnen houden, komt hij niet in aanmerking voor elektronische controle.
- *De enkelband*

De enkelband maakt deelname aan contactsporten onmogelijk. Met een enkelband kan bijvoorbeeld niet worden gevoetbald, want de scheenbeschermers passen er niet omheen. Bovendien kan een bal tegen de enkelband behoorlijk pijnlijk zijn en kan de enkelband daardoor beschadigd raken. Wanneer een jongere een fervent voetballer is en dit een belangrijk en positief onderdeel van zijn dagbesteding is, zou dit een contra-indicatie kunnen zijn. Dit wordt met enige voorzichtigheid gesteld, want er kan ook worden beargumenteerd dat als elektronische controle gewenst is, de jongere dan maar tijdelijk niet moet voetballen.
- *Dagbesteding is niet realiseerbaar*

Indien dagbesteding niet realiseerbaar is binnen afzienbare termijn, is er sprake van een contra-indicatie. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de jongere echt heel ver af staat van een gestructureerde dagbesteding. Ook als de dagbesteding niet passend te maken is met het behandelings- en begeleidingsschema van de jongere komt elektronische controle niet in aanmerking.
- *Schokkende feiten*

Indien de jongere wordt verdacht van delict(en) die de samenleving schokken kan dit een overweging zijn om niet over te gaan tot schorsing met ondersteuning van elektronische controle. Deze overweging geldt overigens sterker voor de volwassenenreclassering.
- *Heroïsering*

Een ongewenst effect van het dragen van een enkelband op de jongere is het verwerven van aanzien bij de delinquente vriendengroep. De 'stoere' enkelband wordt op die manier een positieve bevestiging van de antisociale identiteit van de jongere en heeft een averechtse werking.
- *Technische belemmeringen*

De toepassing van elektronische controle kan in enkele gevallen worden bemoeilijkt door

specifieke woonsituaties, bijvoorbeeld als in aanpalende woningen eveneens elektronische controle apparatuur is geïnstalleerd.

3.2 Voor- en nadelen

In het onderstaande worden de voor- en nadelen van elektronisch controle verkend voor achtereenvolgens de jongere, de ouders en de jeugdreclassering.

3.2.1 Voordelen

Voordelen voor de jongere

- *Geen detentieschade*
Elektronische controle biedt de mogelijkheid jongeren, die anders niet zouden worden geschorst, te schorsen. Daarmee wordt mogelijke detentieschade voorkomen. Ten tijde van hechtenis/detentie worden jongeren losgerukt van de eigen context (thuis, school/werk, vrije tijd), participeren ze niet in de samenleving en kunnen ze criminele vaardigheden leren van andere jongeren.
- *Ontwikkeling in eigen context*
Met de inzet van elektronische controle wordt het mogelijk dat jongeren in de eigen omgeving blijven en zich daar blijven ontwikkelen. Positieve banden met thuis, school/werk, vrienden en vrije tijd worden behouden en kunnen worden versterkt of uitgebreid en negatieve contexten kunnen worden uitgesloten. Een belangrijke taak voor de jeugdreclassering met betrekking tot participatie op de verschillende leefgebieden is adequate afstemming met school, werk en vrijetijdsinstanties over het feit dat de jongere begeleid wordt met behulp van elektronische controle. Dit om te voorkomen dat de jongere vanwege het dragen van een enkelband uitgesloten wordt van de leefgebieden.
- *Versterking van de binding met ouders*
De koppeling van elektronische controle bij het locatiegebod aan de locatie thuis brengt een specifiek voordeel met zich mee. Jongeren die voorheen nauwelijks thuis waren, zijn nu verplicht om een bepaalde periode per etmaal thuis te zijn. Hierdoor kan de binding met de ouders worden versterkt en kan de jongere tot de ontdekking komen dat het thuis ook best gezellig kan zijn. Omdat is vastgelegd waar en wanneer de jongere wel of niet moet zijn, de controle daarop groot is en de consequenties helder, zal de jongere hierover minder in discussie gaan met ouders.
- *Vermindering recidiverisico*
De kans op recidive wordt verkleind voor jongeren uit de omschreven doelgroep die begeleiding door de jeugdreclassering opgelegd krijgen met elektronische controle. En bij

vermindering van het recidiverisico is niet alleen de samenleving gebaat, maar zeker ook de jongere zelf met het oog op een positieve ontwikkeling. Elektronische controle geeft jongeren extra kans om de bijzondere voorwaarden na te leven en geeft dus kans op verandering. Met de inzet van elektronische controle krijgen de bijzondere voorwaarden meer kracht omdat ze strikter worden gecontroleerd. Elektronische controle brengt een zeer strak kader met zich mee. Dit kader kan jongeren met een geringe motivatie tot verandering of die neigen tot snel afhaken of er maar niet aan beginnen omdat het toch wel weer mislukt, ertoe zetten om dan toch maar 'mee te doen'. Het kan aldus een motivatiebron zijn en een stok achter de deur.

➤ *Duidelijkheid en structuur*

Elektronische controle versterkt de duidelijkheid en structuur van het weekschema. Voor jongeren bij wie het tot dan toe in hun leven ontbrak aan structuur kan dit ondersteunend werken. Delictgedrag heeft te maken met grensoverschrijdend gedrag. Jongeren die delicten plegen moeten leren omgaan met het grenzen. In samenhang met het weekschema is elektronische controle grenzenstellend en structurerend. Het kan als model dienen voor wat de jongere moet leren en een prikkel zijn tot gedragsverandering. Elektronische controle biedt tevens de mogelijkheid tot controleren en werkt aldus grenzenstellend naar de jongere. Ook kan elektronische controle taakverlichting brengen aan jongeren die moeite hebben met structuur aanbrengen en grenzen stellen. Er worden gewoon een aantal zaken vastgesteld en geregeld waarover de jongere niet zelf hoeft na te denken. Ook werkt heldere instructie voor jongeren met weinig bereidheid of vaardigheid om te veranderen beter dan een goed gesprek.

➤ *Verantwoordelijkheid*

Via elektronische controle wordt de jongere verantwoordelijk gemaakt voor de keuze om zich wel/niet aan afspraken te houden.

Voordelen voor ouders

➤ *De jongere is thuis*

Over het algemeen beschouwen ouders thuis als de beste plek om de jongere te begeleiden. En ouders van wie het kind voorheen nooit thuis was, hebben hun kind nu weer thuis. Niet alle ouders zullen dit overigens in eerste instantie een voordeel vinden.

➤ *Tijdelijke ondersteuning bij de toezichthoudende taak*

Omdat er sprake is van een extern controlesysteem worden ouders ondersteund bij hun toezichthoudende taak. Dit geeft ouders minder stress en meer rust. Ook stelt het ouders meer in staat om zich op leuke activiteiten met de jongere te richten.

➤ *Tijd om te leren*

De ondersteuning bij de toezichthoudende taak geeft ouders ook tijd om te leren en te reflecteren. De reactie van hun kind op elektronische controle, bijvoorbeeld het zich houden

aan de gemaakte afspraken, zet ouders vaak aan het denken. Elektronische controle helpt om ouders in positie te brengen.

Voordelen voor de jeugdreclassering

- *Ondersteunend voor controle*
Elektronische controle checkt op vrij nauwkeurige wijze of de jongere zich houdt aan de vastgestelde afspraken en neemt twijfels daarover bij de jeugdreclasseringswerker weg. Deze hoge mate van controleerbaarheid voorkomt voor een groot deel 'welles/nietes' discussies met de jongere over zich houden aan gemaakte afspraken. De controletaken van de jeugdreclassering worden via elektronische controle beter gefaciliteerd.
- *Ondersteunend voor begeleiding*
De ondersteuning van de controlerende taak creëert meer tijd voor de begeleidende taak van de jeugdreclassering. Tevens biedt elektronische controle concrete en praktische aanknopingspunten voor de begeleiding.
- *Meer aandacht voor begeleiding van de ouders in thuissituatie*
De jeugdreclasseringswerker doet minder een beroep op de toezichhoudende taak van de ouders en kan zich daardoor meer richten op begeleiding van de ouders bij het hernemen van hun opvoedingstaken en -verantwoordelijkheden.

3.2.2 Nadelen

Nadelen voor de jongere

- *Stigmatisering*
Elektronisch gecontroleerd worden kan stigmatisering met zich meebrengen. De jongere kan zich schamen voor de enkelband en vermijdend gedrag gaan vertonen. Dit staat haaks op het eigen context beginsel (What Works beginsel). Ook kunnen anderen de enkelband associëren met ernstige delicten en de jongere daardoor een ongewenste identiteit toekennen.
- *Ervaren als zwaar*
Elektronische gecontroleerd worden wordt doorgaans als zwaar ervaren. Van invloed op die beleving zijn de woonsituatie (hoe kleiner het huis en hoe meer mensen er wonen, hoe zwaarder het is om daar niet weg te kunnen), betrokkenheid van de familie (hoe minder ondersteuning van de ouders en broers/zussen, hoe zwaarder elektronische controle valt), de seizoenen (in de zomer is het zwaarder om binnen te blijven dan in de winter), de duur (hoe langer elektronische controle duurt, hoe zwaarder het wordt). Ook het 'Big Brother is watching you'-effect speelt een rol in de beleving van de zwaarte van elektronische controle. De psychische druk is groot.
- *Fysieke last*

Het kan voorkomen dat dragers van de enkelband fysieke last hebben van de enkelband. Bijvoorbeeld bij het slapen, bij sporten of bij een allergische reactie van de huid op de enkelband.

Nadelen voor ouders

➤ *Druk en spanning op de thuissituatie*

Bij het locatiegebod is thuis zowel thuis als een plaatsvervanger voor de gevangenis. Het hele gezin kan zich gestraft voelen door verstoring van het dagelijkse leven. Sommige ouders voelen een enorme druk om hun kind te controleren en krijgen als het ware een cipierfunctie. Ook het feit dat de jongere lang achter elkaar thuis is, kan voor spanning zorgen. En schaamte voor de buitenwereld kan een rol spelen bij de ouders.

Nadelen voor de jeugdreclassering

Voor de jeugdreclassering kleven er geen noemenswaardige nadelen aan de inzet van elektronische controle. Het is een misvatting dat het weekschema bij elektronische controle minder flexibel kan worden ingezet omdat wijzigingen zeer tijdig aan de reclassering zouden moeten worden doorgegeven vanwege de programmering van de software van elektronische controle. Bij wijzigingen in het weekschema hoeft de software niet te worden geherprogrammeerd. Dit zou de voor de pedagogische insteek gewenste flexibiliteit van begeleiding in de weg staan. Als de jeugdreclasseringswerker een jongere die bij de start van de begeleiding vanaf vijf uur 's middags thuis moet zijn meer vrijheid geeft, de jongere mag bijvoorbeeld op dinsdagavond naar de sportvereniging van zeven uur tot negen uur, dan hoeft dat niet doorgegeven te worden aan de reclassering. Achteraf kan immers geconstateerd worden dat het niet thuis zijn op dat moment gelegitimeerd was. De jeugdreclasseringswerker moet in dat geval zelf checken of hij ook inderdaad bij de betreffende activiteit is geweest, door bijvoorbeeld vooraf afspraken te maken met de trainer van sportclub.

Intermezzo

Een bijkomend effect van elektronische controle en zich gecontroleerd voelen is het juist gaan opzoeken van grenzen. Dit is een logische reactie op de vrijheidsbeperking, de speelruimte die er is wordt verkend.¹² Hoe strakker het kader en hoe meer sprake van vrijheidsverlies, hoe belangrijker het is om vanaf de start aan te geven waar wel ruimte zit binnen het gegeven kader, de vrijheid niet onnodig te beperken en hoe ruimte terugverdiend kan worden. Hoe groter de vrijheidsberoving, of hoe strakker het kader, hoe belangrijker het is om de ruimte die er wel is te benutten. Binnen de grenzen van ruimte en tijd die vastgelegd zijn door de voorwaarden die worden gecontroleerd met elektronische controle bestaat er ongecontroleerde tijd en ruimte die de jeugdreclasseringswerker ten behoeve van het volhouden van elektronische controle door de jongere moet benutten. De jongere kan bijvoorbeeld meebeslissen over de vrijetijdsactiviteit in het weekschema, over waar en

¹²Het gaat hier om een natuurlijke en vanzelfsprekende reactie op vrijheidsberoving en aantasting van de autonomie, die 'reactance' wordt genoemd en moet worden onderscheiden van weerstand. Zie Spoel (2011), p.16-17.

wanneer met de jeugdreclasseringswerker wordt afgesproken en over wat hij doet wanneer hij verplicht thuis is.

3.3 Strafrechtelijke varianten

De methodische onderbouwing wijst voor de toepassing van elektronische controle naar sancties, maatregelen en bijzondere voorwaarden die zijn bedoeld voor een zware doelgroep waarbij controle op het zich houden aan vrijheidsbeperkende bijzondere voorwaarden een belangrijke plaats inneemt.¹³ Het betreft volgens de conclusie bij 3.1.1 drie doelgroepen bij wie sprake is van een verhoogd risicoprofiel:

1. harde kern jongeren die voldoen aan alle instroomcriteria voor de Harde Kern aanpak;
2. jongeren met een hoog risicoprofiel, maar niet voldoen aan de instroomcriteria voor een Harde Kern aanpak;
3. jongeren die veel delicten plegen, maar bij wie de delicten minder zwaar zijn dan die van de harde kern jongeren.

De strikte en intensieve controle en strakke structuur die elektronische controle met zich meebrengt, sluiten goed aan bij maatregelen en bij intensieve begeleidingsvormen van de jeugdreclassering waarbij controle en structuur zijn geïntegreerd in de methodiek. Dit is bij uitstek het geval bij de Harde Kern aanpak waarin het verplichte weekschema een belangrijke plaats inneemt. De eerstgenoemde doelgroep komt hiervoor in aanmerking. Maar elektronische controle kan ook toegepast worden binnen de reguliere begeleiding van de jeugdreclassering. Daarvan is sprake voor tweede en de derde doelgroep die hiervoor zijn genoemd.

Daarbij wordt steeds nagegaan of begeleiding door de jeugdreclassering zonder elektronische controle ook een werkzame variant zou kunnen zijn voor de jongere. Jongeren die al eerder een traject bij de jeugdreclassering hebben doorlopen komen eerder in aanmerking voor elektronische controle dan jongeren bij wie dit niet het geval is.

Elektronische controle van een locatiegebod en locatieverbod kan worden uitgevoerd bij de volgende strafrechtelijke varianten:

- een bijzondere voorwaarde bij schorsing van een voorlopige hechtenis;
- een bijzondere voorwaarde bij een voorwaardelijke jeugddetentie bij vonnis opgelegd;
- een voorwaardelijke PIJ maatregel, bij vonnis opgelegd;
- als onderdeel bij de Gedragsbeïnvloedende Maatregel;
- STP in het kader van langdurende detentie (>3 mnd) of PIJ maatregel;
- een voorwaardelijke beëindiging van de PIJ.

¹³De toepassing van elektronische controle moet voortkomen uit het dynamisch risicoprofiel van het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ). Hierin kan de Raad voor de Kinderbescherming bij IVS-2A als bijzondere voorwaarde aanvinken of elektronische controle geadviseerd moet worden.

Elektronische controle moet zijn opgenomen in de beschikking of in het vonnis, evenals de duur waarvoor elektronische controle wordt opgelegd.

Nagegaan wordt nog of EC ook bij nachtdetentie en onbegeleid verlof ingezet kan worden.

De praktijkervaring bij zowel de volwassenen- als de jeugdreclassering leert dat drie maanden minimaal is voor elektronische controle. En elektronische controle langer dan zes maanden zou contraproductief kunnen werken. De zwaarte van het delict moet het mogelijk maken om de minimale duur van drie maanden van elektronische controle te halen. Aan de inzet van elektronische controle gaat altijd de afweging van proportionaliteit vooraf.

Bij de koppeling aan de Harde Kern aanpak wordt elektronische controle gerelateerd aan het verplichte weekschema. In de eerste twee maanden van de methodiek staan controle, structuur en het creëren van een positieve context en het uitblokken van een negatieve context centraal. Het weekschema neemt daarbij een belangrijke plaats in. Pas in de tweede fase (de laatste vier maanden) komen begeleiding en gedragsinterventies meer op de voorgrond te staan.

Elektronische controle is bij de Harde Kern aanpak dus goed in te passen in de eerste begeleidingsfase. Dit zou betekenen dat een jongere voor de eerste fase twee maanden elektronische controle opgelegd krijgt. Daarna wordt de elektronische controle standaard nog een maand opgelegd. Deze fase is de overgangsfase waarin het vrijhedenbeleid in gaat. Er vinden daartoe sterke aanpassingen in het weekschema plaats.

In geval van verlenging zou maximaal verlengd moeten kunnen worden voor de duur van de maatregel, dus met drie maanden (ervan uitgaande dat de jongere na afloop van de Harde Kern aanpak nog begeleiding ontvangt van de jeugdreclassering). Maar ook kortere verlengingen moeten mogelijk zijn.

De duur en eventuele verlenging van elektronische controle binnen een regulier jeugdreclasseringstraject kunnen worden afgeleid van de uitwerking binnen de Harde Kern aanpak. Het weekschema hoort bij reguliere begeleiding door de jeugdreclassering echter niet tot het strafrechtelijk kader, het is niet zoals binnen de Harde Kern aanpak een verplicht onderdeel. Maar om elektronische controle werkbaar te maken, moet ook bij reguliere begeleidingsvormen een weekschema worden gemaakt. Anders dan bij een Harde Kern traject heeft dit weekschema een puur pedagogische insteek en valt het binnen de begeleiding van jeugdreclassering.

De koppeling van elektronische controle aan drie verschillende doelgroepen en daarmee aan verschillende begeleidingskaders van de jeugdreclassering is van invloed op de mate waarin wordt gecontroleerd en op de strengheid waarmee met het overtreden van de voorwaarden wordt omgegaan. Voor de jongeren die binnen de Harde Kern aanpak worden begeleid zal gezien het bijbehorende strafrechtelijke kader steviger worden gecontroleerd en strenger worden gereageerd op het zich niet houden aan de afspraken dan bij de reguliere zaken met elektronische controle.

4 Praktische toepassing van elektronische controle: hoe wordt gewerkt?

Dit hoofdstuk start met een overzicht van het primaire proces bij elektronische controle. Welke stappen worden doorlopen bij de afweging en toepassing van elektronische controle en welke ketenpartners zijn daarbij betrokken? Vervolgens worden een aantal methodische aspecten uit het primaire proces elektronische controle nader uitgewerkt: de afwegingen om elektronische controle in te zetten, de uitvoeringstoets, het advies, de uitvoering. Bij de uitvoering worden controle, begeleiding, wijzigingen in het weekschema, overtreden van voorwaarden en beëindiging van elektronische controle apart behandeld

4.1 Primair proces

1. Afwegingen

De Raad voor de Kinderbescherming onderzoekt wat de jongere nodig heeft om te voorkomen dat hij/zij recidiveert en welk strafadvies daarbij past.

Aan de hand van de uitkomsten van het LIJ (het algemeen recidiverisico, het risico op geweld tegen personen, veranderbare criminogene factoren in het dynamisch risicoprofiel) onderbouwt de Raad voor de Kinderbescherming in het advies hoe Elektronische Controle deze jongere zal helpen om niet meer te recidiveren.

De selectiecriteria die elders in deze methodische onderbouwing worden genoemd worden hierbij mee in beschouwing genomen.

2. Uitvoeringstoetsen huisonderzoek

Uitvoeringstoets

De jeugdreclassering doet in opdracht van de Raad voor de Kinderbescherming een onderzoek naar de uitvoerbaarheid van het begeleidingskader dat nodig is bij elektronische controle. Daartoe onderneemt jeugdreclassering de volgende activiteiten:

- Het peilen van de bereidheid van de jongere en de ouders.
- Het opstellen van een weekschema.
- Ondertekening van de bereidverklaring door de jongere en door de ouders bij de Harde Kern aanpak. Het tekenen van een bereidverklaring zou bij reguliere zaken overwogen kunnen worden.

Huisonderzoek

De jeugdreclassering heeft een vooraanmelding gedaan bij de provider. De jeugdreclassering doet vervolgens een huisonderzoek in en bij de woning om de praktische mogelijkheid voor

elektronische controle te beoordelen (aanwezigheid elektriciteit, geen dreigende uithuiszetting, geen schulden).

Na een positieve uitvoeringstoetsen positief huisonderzoek volgt door de jeugdreclassering een definitieve aanmelding bij de provider. De zittingsdatum wordt doorgegeven en er wordt een afspraak gemaakt voor het aansluiten van de apparatuur. De uitvoeringstoets en de schriftelijke informatie over de (on)wenselijkheid van elektronisch controle worden door de jeugdreclassering naar de Raad voor de Kinderbescherming gestuurd.

3. *Advies*

De Raad voor de Kinderbescherming brengt advies uit aan de Kinderrechter of de Raadkamer.

4. *Zitting*

Uiteindelijk beslist de Raadkamer of de Kinderrechter of elektronische controle wordt ingezet. Belangrijk is om precies de juiste beschrijving van elektronische controle op te nemen in de beschikking of in het vonnis. Elektronische controle gaat zo snel mogelijk (binnen twee werkdagen) van start nadat de beschikking of het vonnis van kracht is. Er wordt rekening gehouden met de tijd die nodig is voor de technische aansluiting.

5. *Aansluiting*

De technische middelen worden door de provider aangesloten in het woonhuis van de jongere en aangebracht bij de jongere. Behalve de provider is ook de jeugdreclassering daarbij aanwezig. De jeugdreclassering informeert de lokale politie over de start en de invulling van elektronische controle.

6. *Uitvoering*

Bij de dagelijkse uitvoering van elektronische controle zijn de provider en de jeugdreclassering betrokken. De provider stuurt in een vooraf afgesproken frequentie de rapportage elektronische controle aan de jeugdreclassering op en handelt adequaat bij calamiteiten. De jeugdreclassering heeft de regie over de uitvoering van het inhoudelijk programma en de begeleiding van de jongere en over de vervolgstappen bij ongeoorloofde en onwenselijke afwijkingen. In geval van calamiteiten organiseert de jeugdreclassering liefst binnen een dag een Multidisciplinair Overleg.

7. *Beëindiging elektronische controle*

Beëindiging van elektronische controle vindt tussentijds plaats of na afloop van de vastgestelde termijn. Bij afkoppeling van de enkelband of de GPS-enkelband heeft het methodisch de voorkeur dat in ieder geval de jeugdreclassering aanwezig is. Eventueel is de reclassering, die samen met de provider de praktische kant van de afkoppeling voor haar rekening neemt, ook aanwezig. De jeugdreclassering informeert de Raad voor de Kinderbescherming daarover vooraf. Overigens is verlenging van elektronische controle ook mogelijk waarbij dezelfde afwegingen spelen als bij de start.

4.2 Afwegingen

Bij de afwegingen van de inzet van elektronische controle spelen de selectiecriteria, de voor- en nadelen en de aandachtspunten, zoals uitgewerkt in Hoofdstuk 3, een rol. In de afwegingen wordt rekening gehouden met persoonskenmerken van de jongere, met de omstandigheden waarin hij verkeert en met de risico's, kortom met Risk-Need-Responsivity. Twee vragen staan bij de afwegingen centraal.

1. Kan worden beargumenteerd dat elektronische controle bij deze jongere een pedagogische meerwaarde heeft? Biedt elektronische controle de jongere wat hij nodig heeft. Komt de inzet van elektronische controle zijn ontwikkeling ten goede?
2. Kan worden onderbouwd dat elektronische controle in combinatie met begeleiding bij deze jongere het geëigende middel is om het nakomen van locatiegebod en/of locatieverbod te controleren?

Bij de afwegingen betreffende het risicomanagement worden de volgende vragen gesteld:

- Is er sprake van een verhoogd recidiverisico? Is er sprake van kans op ernstige schade? Wat is de kans op herhaling van het delictgedrag en wat zijn daarbij de risico's voor de samenleving, de risico's voor het slachtoffer en hoe kunnen deze het beste worden ingeperkt?
- Rechtvaardigen de aard van de delicten of de frequentie van delicten dit relatief zware middel?
- Kunnen deze risico's worden ingeperkt met het opleggen van de vrijheidsbepalende bijzondere voorwaarden locatiegebod-en/of locatieverbod en kunnen die vervolgens worden gecontroleerd met een elektronisch controlemiddel?
- Welke elektronische controlemiddelen passen daarbij, de enkelband of de GPS-enkelband?

Bij de afwegingen met betrekking tot de begeleiding gericht op gedragsverandering worden de volgende vragen gesteld:

- Is er sprake van criminogene behoeften die kunnen worden tegengegaan of veranderd met begeleiding ondersteund door elektronische controle? Hoe is de invloed te beredeneren van een locatiegebod en/of locatieverbod gecontroleerd met elektronische controle op de veranderbare delictgerelateerde criminogene factoren?
- Dient de inzet van elektronische controle een pedagogisch doel?
- Is de jongere (en zijn de ouders) ontvankelijk voor elektronische controle?
- Is er sprake van één of meerdere contra-indicaties?

Overige afwegingen die worden gemaakt zijn:

- Is de jongere 16 jaar of ouder? Rechtvaardigt de persoon van de minderjarige verdachte dit relatief zware middel? En indien de jongere jonger is, wegen de overige instroomcriteria zo zwaar dat elektronische controle is gerechtvaardigd?

- Is elektronische controle ondersteunend bij de in te zetten begeleiding door de jeugdreclassering?

Voor de invulling van elektronische controle zijn de volgende vragen leidend:

- Welk elektronisch controlemiddel wordt ingezet?
- Hoe verhouden zich controle enerzijds en structureren anderzijds.
- Wat moet worden gecontroleerd en gestructureerd?
- Hoe intensief en actief moet worden gecontroleerd?
- Hoe 'fijnmazig' moet worden gestructureerd?
- Wat is de termijn waarvoor elektronische controle wordt opgelegd en hoe wordt deze termijn gefaseerd?

4.3 Uitvoerbaarheidstoets

De jeugdreclassering gaat bij de uitvoerbaarheidstoets na of de ouders en de jongere instemmen met elektronische controle en of het weekschema te realiseren is.

4.3.1 Bereidheid jongere/ouders

Ten behoeve van de bereidheid om mee te werken van de jongere en de ouders legt de jeugdreclassering uit waarom wordt gedacht aan de inzet van elektronische controle, wat elektronische controle is, hoe het is georganiseerd, hoe het werkt, wat precies wordt gecontroleerd (en wat niet), wat wordt verwacht van de jongere en van de ouders, welke sancties volgen bij overtredingen, wat het vrijhedenbeleid is wanneer de jongere zich aan de afspraken houdt en de voor- en nadelen van elektronische controle voor de ouders en voor de jongere.

De jeugdreclasseringswerker geeft aan dat elektronische controle niet zonder medewerking van de ouders en de jongere kan plaatsvinden en dat er een basis van vertrouwen moet zijn. De jeugdreclasseringswerker benadrukt dat elektronische controle weliswaar veel voordelen kent, maar het tevens als zwaar kan worden ervaren door de jongere en door de ouders. Hij schat in hoe de instemming van de ouders en van de jongere tot stand komt en waarop deze is gebaseerd. Overigens is instemming gebaseerd op 'niet in detentie hoeven' op zich voldoende, maar zowel de jongere als de ouders moeten de impact van elektronische controle op de jongere en op het gezin enigszins begrijpen. De jeugdreclasseringswerker geeft aan dat de elektronische controle niet op zich staat maar altijd plaatsvindt in combinatie met begeleiding door de jeugdreclassering.

Omdat veel ouders en jongeren onbekend zijn met de instrumenten die worden ingezet bij elektronische controle - onbekend maakt onbemind - laat de jeugdreclasseringswerker bij de uitvoeringstoets afbeeldingen zien van de instrumenten, of hij neemt de instrumenten mee, zodat ze tastbaar worden. Ook geeft hij aan dat de plaats van de thuisunit in overleg met de jongere en de ouders wordt vastgesteld. De jeugdreclasseringswerker geeft aan dat de ouders en de jongere zelf verantwoordelijk zijn voor de apparatuur.

Ook vertelt de jeugdreclasseringswerker hoe de aansluiting van de instrumenten plaatsvindt, zodat de ouders en de jongere zijn voorbereid op het uitkammen van het huis in verband met het checken

van het bereik en op de aanwezigheid van zowel de provider, de reclassering en de jeugdreclassering. Tevens geeft de jeugdreclasseringswerker aan dat de praktische haalbaarheid van elektronische controle in relatie tot de woning ook nog wordt nagegaan, door hemzelf of door een medewerker van de reclassering.

Om te benadrukken dat elektronische controle een zwaar middel is, geeft de jeugdreclasseringswerker de ouders en de jongere bedenktijd. Bij de bereidheid om mee te werken wordt de elektronische controle opgenomen in de bereidverklaring die vervolgens wordt ondertekend. In de praktijk komt het voor dat, zeker als jongeren twijfelen over elektronische controle, de jeugdreclassering een extra gesprek aangaat.

4.3.2 Het weekschema

Zoals eerder aangegeven, is het weekschema bij de Harde Kern aanpak verplicht –het hoort bij het strafrechtelijk kader- en bij de reguliere begeleiding niet. Toch maakt de jeugdreclasserender ook voor reguliere zaken waarin elektronische controle is opgelegd voor de werkbaarheid een weekschema. In het weekschema zijn alle activiteiten van een jongere opgenomen die hij dagelijks en wekelijks onderneemt. Niet alles uit het weekschema wordt ook geprogrammeerd in de software van de provider, maar de invulling en organisatie van het weekprogramma is daarop wel van invloed.

Om het weekschema te kunnen maken heeft de jeugdreclasseringswerker gegevens nodig over bestaande activiteiten van de jongere, in eerste instantie school en/of werk en daarnaast georganiseerde vrijetijdsactiviteiten. Ook nieuwe activiteiten in het kader van de maatregel als behandeling en therapie moeten bekend zijn bij de jeugdreclasseringswerker. Soms moet de jeugdreclasseringswerker bij het ontbreken van dagbesteding, dagbesteding organiseren.

Ten behoeve van de organisatie van het weekschema neemt de jeugdreclasseringswerker contact op met de direct bij de jongere betrokkenen volwassenen, bijvoorbeeld de mentor, de werkgever, de behandelaar, de therapeut. Aan deze betrokkenen vraagt de jeugdreclasseringswerker informatie over de tijden waarbinnen de activiteiten plaatsvinden, zoals schoolrooster, werktijden, duur van behandelsessie/therapiesessie. Tevens doet de jeugdreclasseringswerker een beroep op hun medewerking, zoals contact opnemen wanneer de jongere afwezig is of structureel te laat komt of wanneer hij grensoverschrijdend gedrag vertoont. Tenzij het locatiegebod ook op een van de locaties anders dan thuis geldt, worden aankomst en vertrek van de jongere niet geregistreerd door de provider.

Het kan voorkomen dat de dagbesteding of delen van de dagbesteding nog niet rond zijn. In dat geval is in het mogelijk om het locatiegebod tijdelijk 24/7 te laten gelden, maar er moet wel uitzicht zijn op dagbesteding of een voorlopig alternatief daarvoor. Zie ook paragraaf 3.1.2

Het weekschema hoeft niet meteen al helemaal gevuld te zijn met activiteiten. Dat houdt de mogelijkheid open om bijvoorbeeld een vrijetijdsactiviteit in te voegen als beloning.

Ook hoeft de tijd met de ouders niet alleen maar thuis te worden doorgebracht. Er kan bijvoorbeeld per dag anderhalf uur voordat het locatiegebod ingaat worden ingepland om samen met de ouders iets buiten de deur te doen.

Bij de vormgeving van de inrichting van elektronische controle zijn de volgende vragen leidend.

- Wat is/wordt het dag/weekprogramma van de jongere?
- Locatiegebod:
 - Gedurende welke tijdsperiode per etmaal is de jongere verplicht thuis?
 - Wanneer is de jongere op andere locaties (school, werk, vrijetijdsinstantie) aanwezig?
 - Hoe is de afstemming tussen de tijdsperiode thuis en de tijdsperiode dat de jongere elders is?
 - Welke reistijd/route is nodig om van de ene naar de andere locatie te komen?
 - Hoe is de inrichting in het weekend?
- Locatieverbod:
 - Wat is/zijn de verboden locatie(s)?
 - Welke routes moet de jongere afleggen om niet in de buurt te komen van de verboden locatie(s)?
- Welke afspraken moeten worden gemaakt met de ouders en andere 'toezichthouders' op de verschillende leefgebieden?
- Welke gedragsrestricties gelden op de verschillende locaties?
- Hoe wordt gereageerd op het niet nakomen of juist wel nakomen van afspraken?
- Hoe wordt de controle gekoppeld aan de begeleiding?
- Is er voldoende ruimte om te leren met vallen en opstaan? Waar zit de begeleidingsruimte?
- Hoe wordt gereageerd op incidentele wijzigingen in het weekschema?

4.4 Advies

De Raad voor de Kinderbescherming onderzoekt wat de jongere nodig heeft om te voorkomen dat hij recidiveert en welk strafadvies daarbij past. Aan de hand van het recidiverisico, het risico op geweld tegen personen en het recidiverisico op basis van veranderbare factoren onderbouwt de Raad voor de Kinderbescherming in het advies:

1. Hoe een locatiegebod en/of locatieverbod dat met elektronische controle wordt gecontroleerd een positieve invloed heeft op veranderbare criminogene factoren van deze jongere in deze context en dus bijdraagt aan verlaging van de kans op recidive van deze jongere.
2. Hoe door het opleggen van het locatiegebod en/of locatieverbod dat met elektronische controle strak gecontroleerd wordt, bij de jongere detentieschade kan worden voorkomen, waardoor uiteindelijk wordt bereikt dat de kans op recidive verkleint.
3. Hoe door het opleggen van het locatiegebod en/of locatieverbod dat met elektronische controle strak gecontroleerd wordt, andere in te zetten interventies meer kans van slagen hebben, waardoor uiteindelijk wordt bereikt dat de kans op recidive verkleint.
4. Of het een minderjarige betreft die erg kwetsbaar is en bij wie verwacht wordt dat een locatiegebod en/of locatieverbod dat met elektronische controle strak gecontroleerd wordt structuur en rust geeft.

In het rapport van de Raad voor de Kinderbescherming worden de volgende aspecten met betrekking tot elektronische controle opgenomen:

- De begeleidingsvorm van de jeugdreclassering waarbinnen elektronische controle wordt opgelegd ter controle van de bijzondere voorwaarden.
- De maximale duur van de periode gedurende welke elektronische controle wordt ingezet.
- Omschrijving van de bijzondere voorwaarde: locatieverbod en/of locatiegebod.
- De mate waarin de jongere in staat wordt geacht zich te houden aan de bijzondere voorwaarde locatiegebod en/of locatieverbod.

Aspecten die in het Plan van Aanpak van de jeugdreclassering worden opgenomen, zijn:

- De tijdsperiode waarbinnen elektronische controle wordt ingezet.
- In welke mate de bewegingsvrijheid wordt ingeperkt.
De periode waarin de jongere gedurende de dag zijn verplichtingen (school, werk, behandeling) kan nakomen.

4.5 Uitvoering

In het onderstaande worden een aantal cruciale aspecten van de uitvoering in verband met elektronische controle behandeld. Het betreft de controlerende functie van de jeugdreclassering en een omschrijving van overtredingen bij locatiegebod en bij locatieverbod; de koppeling van elektronische controle aan de begeleiding van de jeugdreclassering, waarbij aandacht is voor belonen en straffen; het invoeren van wijzigingen in het weekschema; het overtreden van voorwaarden; het beëindigen van elektronische controle.

4.5.1 Controle

De directe controle wordt uitgevoerd door de jeugdreclassering. Aan de hand van de uitdraai van de elektronische controle checkt de reclassering de naleving van de afspraken. Ook kunnen er nadere afspraken gemaakt worden over het direct geïnformeerd willen over bepaalde overtredingen door de jongere. Ook kan bijvoorbeeld afgesproken worden dat de jongere een sms'je krijgt als hij te laat thuis dreigt te komen. Deze diensten vallen dan onder het aanvullende servicepakket dat opgesteld wordt met de provider.

Overtredingen kunnen worden ingedeeld in lichte overtredingen, middelzware overtredingen en zware overtredingen. Hieronder wordt een korte schets gegeven van deze overtredingen. Er moet door de jeugdreclassering afgestemd worden over wie welke overtredingen beoordeelt en hoe, met welke snelheid en door wie op de overtredingen wordt gereageerd. De kritieke grens tussen achteraf en direct reageren door de jeugdreclassering, moet goed afgekaart worden. Omdat er binnen de Harde Kern aanpak sprake is van een strikt strafrechtelijk kader zal binnen deze aanpak over het algemeen eerder ingegrepen worden bij overtredingen en zal er sneller op deze overtredingen worden gereageerd dan wanneer elektronische controle is gekoppeld aan reguliere begeleiding.

Lichte overtredingen

Bij het locatiegebod is er sprake van een lichte overtreding indien een jongere een aantal minuten (doorgaans tien minuten) eerder van huis gaat of later thuiskomt. Er kan daarbij sprake zijn van overmacht als de bus missen, een lekke band hebben of een klok die voor of achter staat.

Middelzware overtredingen

Bij het locatiegebod is er sprake van een middelzware overtreding indien de jongere geruime tijd eerder van huis is gegaan of geruime tijd later thuis komt. Geruime tijd is doorgaans een half uur of meer. Bij het locatieverbod is sprake van een middelzware overtreding wanneer de jongere zich vlakbij de verboden locatie bevindt.

Zware overtredingen

Er zijn diverse zware overtredingen. Een zware overtreding bij het locatiegebod is 's nachts wegblijven van huis. Een zware overtreding bij het locatieverbod is zich bevinden op de verboden locatie. De elektronische apparatuur kan 'foute' signalen geven die mogelijk wijzen op deze zware overtredingen. Daarbij moet worden gedacht aan sabotage, het buiten bereik zijn van de zender, lege batterijen van de, het ontbreken van een testsignaal.

4.5.2 Begeleiding

De geregistreerde gegevens en de directe meldingen zijn input voor de begeleiding door de jeugdreclassering.

Geregistreerde gegevens

Tenminste iedere week bespreekt de jeugdreclasseringswerker de geregistreerde gegevens met de jongere. Het betreft een reflectie achteraf. De jeugdreclasseringswerker neemt de afgelopen week met de jongere door en bespreekt met de jongere hoe hij zich de komende week net zo kan gedragen of wat hij anders of beter kan doen.

Gesprekspunten gekoppeld aan de geregistreerde gegevens zijn bijvoorbeeld:

- Het zich wel/niet of net houden aan de tijden van het locatiegebod.
- Het zich wel/niet houden aan andere afspraken, bijvoorbeeld bellen naar de jeugdreclasseringswerker als het niet lukt om op tijd thuis te komen of op tijd op school komen, geen grens- en wetoverschrijdend gedrag vertonen.
- Fluctuaties in de tijden dat de jongere thuiskomt.
- De ondersteuning die de jongere van anderen ontvangt om zich aan de afspraken te houden.
- Het functioneren op de verschillende leefgebieden.
- Of en hoe het de jongere bij locatieverbod lukt uit de buurt van de verboden locatie te blijven.
- Wat er goedgaat en wat de jongere ervaart als voordelen van elektronische controle.
- Wat er niet goed gaat, wat lastig is, wat beter kan en wat de jongere daarvoor nodig heeft.
- Lichte overtredingen en de frequentie daarvan.
- Consequentie van een optelsom aan lichte overtredingen.
- Eventuele wijzigingen in het schema.

Directe meldingen

Bij incidenten reageert de jeugdreclasseringswerker zo kort mogelijk na het incident -lik op stuk!- en stemt een eventuele straf af op de ernst van het incident. De jeugdreclassering heeft te maken met jongeren in ontwikkeling. Over het algemeen gaat de begeleiding van de jeugdreclassering langer door en mag een jongere meer overtredingen maken dan een volwassene.

4.5.5 Beëindigen elektronische controle

Er zijn een aantal redenen om elektronische controle te beëindigen en de apparatuur te verwijderen. Insommige gevallen loopt de begeleiding gewoon door en in andere gevallen stopt de begeleiding tijdelijk of definitief. Redenen om elektronische begeleiding te beëindigen zijn:

- De periode dat elektronische controle is opgelegd zit erop en is goed doorlopen, de apparatuur wordt verwijderd en de begeleiding gaat door.
- Elektronische controle werkt contraproductief bij de jongere, de apparatuur wordt verwijderd en de begeleiding gaat door. Er is sprake van tussentijdse beëindiging van elektronische controle met wijziging van de bijzondere voorwaarden.
- Er is sprake van overtreding van de bijzondere voorwaarden of van recidive. Er vindt een terugmelding plaats. De apparatuur wordt verwijderd en de begeleiding stopt of wordt opgeschort. Bij opschorten van de begeleiding wordt de apparatuur bij herstart van de begeleiding opnieuw aangesloten.

Bij positieve beëindiging van de periode met elektronische controle vindt een evaluatiegesprek plaats met de jongere en de ouders. Tijdens de begeleiding bereidt de jeugdreclasseringswerker de jongere en de ouders voor op de fase zonder elektronische controle. Door middel van het vrijhedenbeleid waarbij de jongere en de ouders steeds meer zelf verantwoordelijkheid krijgen, wordt de elektronische controle 'ontwend'. Na beëindiging van elektronische controle zal de jeugdreclasseringswerker in het begin misschien iets meer controleren.

Literatuurverwijzingen

Bureau Jeugdzorg Utrecht, Raad voor de Kinderbescherming, Reclassering Nederland, William Schrikker Groep, *Elektronisch toezicht binnen de jeugdreclassering Utrecht*, maart 2012

Brochure voor jongeren, Elektronische Controle, Bureau Jeugdzorg Zuid-Holland, z.j.

Brochure voor ouders, Elektronische Controle, Bureau Jeugdzorg Zuid-Holland, z.j.

Brochure Elektronische controle met GPS, Informatie voor opdrachtgevers van de reclassering, Leger des Heils, Verslavingsreclassering, Reclassering Nederland, 2009

Elektronische controle/Elektronisch huisarrest, mens-en-samenleving, infonu.nl, z.j.

College van procureurs-generaal, *Aanwijzing elektronisch toezicht*, 2010

Toepassing Elektronische Controle bij jeugdigen, 1 maart 2012, Aanbieding LOJ

Theoretisch pedagogische onderbouwing Pilot PAS, z.j.

T.Daems, S.De Decker, L.Robert en F.Verbruggen (red.), *Elektronisch toezicht. De virtuele gevangenis als reële oplossing? Onderzoek en beleid 1998-2008*, Universitaire Pers Leuven, 2009

Kamerstukken II 2010/11 28741 nr.17

LousKrechtig, De Harde Kern aanpak, Transfergroep Rotterdam in opdracht van MO-groep, 2007

Ton Liefwaard, Strafrecht voor adolescenten. Een kritische analyse van de plannen van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, in *Nederlands Juristenblad*, 2011, p.2496-2502

Willemijn Lamet, Chrissy James, Dr.Anja Dirkzwager, Prof. Dr. Peter van der Laan, Reclasseringstoezicht en jongvolwassenen, in: *Proces*, 2010, p.371-383

Caroline de Man, Rosamunde Van Brakel, Eric Maes, Benjamin Mine, *Toepassingsmogelijkheden van het elektronisch toezicht in het kader van de voorlopige hechtenis*, Onderzoeksrapport 1 maart-31 december 2009, Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie, Brussel

Anneke Menger en LousKrechtig, *Het delict als maatstaf. Methodiek voor werken in gedwongen kader*, Amsterdam, 3^e druk, 2008

Frank Miedema, Bob Post, *Evaluatie elektronische volgsystemen*, ITS-Nijmegen, WODC, 2006

Ministerie van Justitie, Raad voor de Kinderbescherming, Landelijk Bureau, *Jeugdstrafrecht in vraag en antwoord*, Utrecht 2011

Mike Nellis, The Integration of Probation and Electronic Monitoring – a Continuing Challenge, *a reflective report for CEP*, may 2011

Mike Nellis, Surveillance and Confinement: Explaining and Understanding The Experience of Electronically Monitored Curfews, *European Journal of Probation*, Vol.1, No.1, 2009, p.41-65

Ministerie van Veiligheid en Justitie, *Wetsvoorstel en Memorie van Toelichting Adolescentenstrafrecht*, 16-12-2011

R.Poort, *Fundamenten voor toezicht over de grondslagen voor de ontwikkeling van het reclasseringstoezicht*, Leger des Heils, Verslavingsreclassering, Reclassering Nederland, 2009

Bob Post, Lenneke Tielemans, Clara Woldringh, *Geboeid door de enkelband. Evaluatie pilot elektronische detentie*, WODC, 2005

Barbara Spoel, *Methodische Handreiking Gedragsbeïnvloedende Maatregel*, Transfergroep Rotterdam in opdracht van Jeugdzorg Nederland, maart 2011

Stichting Bureaus Jeugdzorg Haaglanden/Zuid-Holland, *Werkinstructie Elektronische Controle*, versie 4, 2011

G.J.Terlouw, P.A.Kamphorst, *Van vast naar mobiel. Een evaluatie van het experiment met elektronisch huisarrest voor minderjarigen als modaliteit voor de voorlopige hechtenis*, WODC, 2002

Bas Vogelvang, *De jongere aanspreken: handboek methode jeugdreclassering*, Adviesbureau Van Montfoort in opdracht van MO-groep, 2006